Наш культурны асяродак
Жырандоля
Выпуск № 45 (441)

Балет

ВЕЧНАЯ ГІСТОРЫЯ НА НОВЫ ЛАД

На гэтым тыдні мастацкі кіраўнік Вялікага тэатра Беларусі Валянцін Елізар'еў прадставіў публіцы прэм'еру — балет «Рамэа і Джульета» ў новай рэдакцыі. А настроіцца на патрэбны лад першым гледачам дапамагла балетны крытык Святлана Улановская, якая перад спектаклем прачытала для ахвотных займальную лекцыю пра гісторыю і адметнасці пастановак розных харэографаў.

tut.by

...У свой час музыка кампазітара Сяргея Пракоф'ева была ўспрынятая вельмі неадназначна — занадта складаная, арытмічная, яна была для сучаснікаў. Нездарма вядомая балерына Уланава казала: «Няма аповесці сумнейшае на свеце, чым музыка Пракоф'ева ў балеце». І тым не менш першая ў Савецкім Саюзе пастаноўка «Рамэа і Джульеты», якая з'явілася ў 1940-м, стала пэўным эталонам, на які так ці інакш азіраліся ўсе паслядоўнікі, і наогул адным з самых папулярных балетаў XX стагоддзя. Многія вядомыя балетмайстры, ад Юрыя Грыгаровіча да Рудольфа Нурыева, прадставілі сваю інтэрпрэтацыю пракоф'еўскай партытуры ў больш як 80 пастаноўках, якія бачылі гледачы Расіі, Арменіі, Эстоніі, Карэі, Манака, Канады, ЗША, Францыі і іншых краін.

У Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета «Рамэа і Джульету» Валянцін Елізар'еў паставіў яшчэ ў лістападзе 1988-га — і публіка, і крытыкі прынялі пастаноўку з захапленнем, і ўсе гэтыя гады яна не сыходзіла са сцэны. Аднак цяпер народны артыст СССР і Беларусі і лаўрэат Дзяржпрэміі, які гэтай восенню вярнуўся ў тэатр, усё ж рызыкнуў удасканаліць выдатнае і за рэкордна сціслы тэрмін падрыхтаваў новую версію балета. Праўда, ніякіх змен у хрэстаматыйны сюжэт спектакля не ўносіў і не набліжаў да сучаснасці час, месца і герояў дзеі, толькі ўвёў новых выканаўцаў і пэўным чынам скарэктаваў харэаграфію. Партыю Джульеты ў новай версіі выконваюць Людміла Хітрова і Ірына Яромкіна, Рамэа танцуюць Ігар Аношка і Алег Яромкін. Што яшчэ змянілася? «Расказваць балет словамі — няўдзячная справа, — падкрэслівае харэограф-пастаноўшчык, — яго трэба глядзець і прачуць, адчуць сэрцам». Калі ж нехта з тэатралаў не змог трапіць на прэм'еру 5 і 6 снежня, пазначце ў планах: наступным разам балет будзе паказаны 23 студзеня.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

Прэм'ера

ПАМІРАЦЬ, ДЫК ПАД РОК

Тэатральная сцэна стала дарогай у пекла

Рэпертуар Маладзёжнага тэатра папоўніўся спектаклем-абсурдам пра шлях звычайнага вясковага дзеда — чытай: беларуса — у іншы свет. «І не намі гэта прыдумана» пастаўлена Дзянісам Паршыным па п'есе аднаго з самых прадстаўнічых беларускіх драматургаў Дзмітрыя Багаслаўскага. Па аналогіі з road-movie — асобным кінажанрам, дзе галоўныя героі дзейнічаюць на пэўным шляху, яны стварылі road-play, у якім дзед Нічыпар сыходзіць з вёскі, бо адчувае набліжэнне смерці. Прэм'ера спектакля адбылася 28 лістапада і зараз паказваецца на сцэне Маладзёжнага.

vminsk.by

Уласна шляхам да смерці, перад якой трэба зрабіць шэраг сімвалічных сустрэч-іспытаў і перасягнуць апошняе і самае галоўнае выпрабаванне — перайсці цераз мяжу з прыгранічнікамі, уяўляецца пастаноўка «І не намі гэта прыдумана».

Дарэчы, дзеду было весела пакідаць зямное жыццё, здаецца, нават занадта.

Дзед Нічыпар вырашыў сысці, калі пабачыў сон з яркім святлом у канцы тунэля. Выпраўлялі яго ўсёй вёскай — пырскі алкаголю разляталіся ва ўсе бакі, асобныя персанажы дэманстравалі раздваенне асобы, рэўнасць, камічнасць, а ў выніку дзеда папрасілі вярнуцца і прывезці асфальту.

На шляху да Нічыпара далучылася і баба, якая мае да яго асаблівыя пачуцці, ды яшчэ казу з сабой узяла. Ён сустрэў рабаўніц у стрып-туфлях, якія «пераганялі саплю з наздры ў наздру» і часаліся, ад чаго дзед іх вылечыў травамі. «Пацярашку» — дзёрзкае і невыхаванае дзіця, якое жыве ў лесе і казачнага ўзору рыфмамі просіць хлеба і малака. Ваўка, які нюхае какаін (ці нейкі іншы наркотык) і страляе ў зайцаў, што тут жа ажываюць. Нарэшце, «прыгранічнікаў» — яны, напэўна, адсылаюць да рэальных людзей у форме пры ўездзе ў прыгранічную зону. Але ў спектаклі гэтыя персанажы не надта ветлівыя.

У пастаноўцы, якая з кожным эпізодам працягвае абсурдысцкую лінію, змяшаліся патэрны рамантычных гісторый, казачныя матывы і адсылкі да сапраўдных сучасных з'яў, камедыйнасць, містыка, міф пра святло ў канцы тунэля, нарэшце, форма road-movie.

Праўда, узровень сімвалічнасці і густ абсурднасці засталіся спрэчнымі, хаця, трэба прызнаць, спектакль дазволіў сабе шэраг дарэчных жартаў з вуснаў, напрыклад, кіраўніка сельсавета; пяшчотна суправадзіў дзеда бабай; уплёў ва ўмоўны сюжэт знакі сучаснасці; захапіўся антрапамарфізмам (наданнем чалавечага выгляду) і іранічна адправіў галоўнага героя паміраць пад рок — песню Highway to Hell гурта AC/DC, што перакладаецца як «Шлях у пекла». Дарэчы, дзеду было весела пакідаць зямное жыццё, здаецца, нават занадта.

Пры ўсіх магчымых скідках на абсурд «І не намі гэта прыдумана» засталося незразумелым, што змяшчае ў сабе шлях да смерці, якія іспыты прайшоў галоўны герой і які сэнс у кожным з эпізодаў на яго дарозе (як гэта ні парадаксальна, у абсурдзе як мастацкім метадзе таксама павінен быць сэнс).

Трэба прызнаць, спектакль дазволіў сабе шэраг дарэчных жартаў з вуснаў, напрыклад, кіраўніка сельсавета.

Абсурд у гэтым выпадку аказаўся бязлітасным (баюся, з няправільна расстаўленымі акцэнтамі ў рэжысуры), але вясёлы сыход у пекла пад песню Highway to Hell — можа, і не найгоршы варыянт.

Софія ПАЛЯНСКАЯ.

Дата

БАТЛЕЙКА НЕ СТАРЭЕ

Трыццаць пяць гадоў таму выпускнікі Беларускай акадэміі мастацтваў Аляксандр ЛОСЬ і Яўгенія ЛІС вырашылі адрадзіць на Смаргоншчыне старажытны народны тэатр — батлейку. Прычым аднаўленне адбывалася на мясцовым матэрыяле: Аляксандр распытваў старажылаў пра жанр, сюжэты пастановак, асаблівасці рэпертуару мясцовых і заезджых лялькаводаў. І, як ні дзіўна, знаходзіліся знаўцы і прыхільнікі гэтага мастацтва, што расказвалі пра містэрыі, лялек-«шпянькоў», адмысловае музычнае суправаджэнне. У выніку шматлікіх экспедыцый і працы з першакрыніцамі была адроджана першая на Беларусі батлейка.

Сёння не кожны горад можа пахваліцца наяўнасцю тэатра ці хоць бы тэатральнай студыі. А ў аграгарадку Залессе Смаргонскага раёна існуе народны тэатр «Батлейка». Ды не проста існуе, а мае багаты рэпертуар, падарожнічае, выступае на фэстах, удзельнічае і перамагае ў разнастайных конкурсах. Нават рэгіянальны фестываль лялечных тэатраў «Чароўны свет батлейкі» ладзіцца амаль штогод і збірае амбіцыйных артыстаў тэатральных калектываў з усёй краіны.

Залеская «Батлейка» не проста выжыла ў складаныя часы, але набыла аўтарытэт, пашырыла рэпертуар, стала пляцоўкай для творчых рэжысёрскіх эксперыментаў. Гэта ўдалося зрабіць дзякуючы падтрымцы мясцовых улад, кіраўніцтва дабрачыннага фонду «Паўночныя Афіны М. К. Агінскага» і, безумоўна, неабыякавых жыхароў Залесся.

Заснавальнік першай на Беларусі батлейкі Алесь ЛОСЬ і Алеся СІВОХІНА — ганаровыя госці імпрэзы.

Сёлета народны тэатр лялек адсвяткаваў 35-гадовы юбілей: сцэнарый «капусніка» стварыла рэжысёр-пастаноўшчык Таццяна Нясцюрына, а сустрэчу правяла «прымадонна» тэатра Аксана Ліс. Аб тым, што за ўвесь тэрмін існавання тэатр выхаваў свайго гледача, сведчыў аншлаг у глядзельнай зале. На ганаровых месцах акцёры з народу: Аркадзь Губар, Марыя Зянкевіч, Вольга Харкевіч, Ангеліна Кенька, Лілія Мураўская, Аляксей Сыракваш і іншыя. Кожны з іх не за грошы, а дзеля маральнага задавальнення некалькі разоў на тыдзень спяшаецца на рэпетыцыю, ахвяруючы ўласным часам дзеля таго, каб зрабіць жыццё землякоў цікавым, змястоўным, насычаным пазітыўным настроем.

Лялькаводы народнага тэатра лялек «Батлейка».

Якасць спектакляў, што ставяцца батлейкай, даўно перарасла правінцыйны ўзровень лялечнага балагана. Пра гэта сведчаць дасягненні: узнагароды міжнароднага фестывалю «Рампа дружбы», абласнога фэсту «Лідскія тэатральныя сустрэчы» ды іншых. У 1988 годзе тэатр быў узнагароджаны дыпломам першай ступені за пастаноўку містычнай драмы «Цар Ірад» рэжысёра Яўгеніі Ліс, а ў 2007-м — за творчы эксперымент і найлепшы аўтарскі твор «Вясковая пацеха» рэжысёра Таццяны Нясцюрынай.

У гонар 35-годдзя быў паказаны лялечны спектакль «Колазварот» зноў жа Таццяны Нясцюрынай, дарэчы, прызнаны найлепшым на IV рэгіянальным фестывалі «Чароўны свет батлейкі».

Ала КЛЕМЯНОК.